

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

ז א מ"י פ"ג מהלכות
יו"ט הלכה יז סנה לאוין
ע"ש טו"ש"ע א"ת ס"י מקא
סעף ב:
ח ב מ"י פ"א ע"ש הל"ז
סנה ע"ש טו"ש"ע א"ת
ס"י ת"ה סעף ד:
ט ג ד מ"י ע"ש הל"ז ע"ש סנה
ע"ש טו"ש"ע א"ת ס"י
ה סעף א וס"י מקא סעף א:
י ה מ"י ע"ש טו"ש"ע א"ת
ס"י מקא סעף א:
יא ו מ"י ע"ש טו"ש"ע א"ת
ס"י ע"ש טו"ש"ע א"ת
יב ז מ"י פ"א מהלכות
ע"ש הל"ז סנה לאוין
ס"י טו"ש"ע ע"ש סעף א:

רבינו הנגאל

ופרקין בחר סתמא
אלין בשבת דסתם לן
תנא כ"י שמעון. וז"ל
ליה מוקצה וק"ל כוה"ה
דהלכתא כסתמא אוקימנא
לבי"ה כוה"ה משום
דקיי"ל הלכתא כסתם כי
היכי דלא תקשי הלכתא
אהלכתא. ואקשינן נמי
אמא מ"ט דרבי סתם
המשנה דסתם לן ביו"ט
חילוף מה שסתם לנו
בשבת. ופרקינן יו"ט
קיל להו לבני אדם דהא
אפינן ומבשלין בו ועושין
בו כל צרכי אוכל נפש ואי
שרית להו מוקצה אתו
לזולתי בני לפיכך דחמיר
וסתם לן לחומרא. אבל
שבת דחמיר להו. אע"ג
דשרית להו מוקצה כגון
החיכת לדיועין לפני בהמה
וכגון נבלה לפני הכלבים
וכיכא בתן לא אתו
לזולתי בה ומשום הכי
לא אחמר בה אלא שנאה
בהלכה המסורה בידם.
ואקשינן על רב נחמן
במאי אוקימנא למתני'
בתרנגולת העומדת לגדל
ביצים ומשום מוקצה
אומפלוגי בביצה נפליג
בתרנגולת גופה [דהיא]
[דאי] עצמה מוקצה היא
שלא היתה מוכנת
מאתמול לאכילה אלא
לגדל ביצים. אלא אמר
רבה לעולם בתרנגולת
העומדת לאכילה והכא
ביו"ט שולח אחר השבת
ועשוקים ובשום הכנה
וקסבר כל ביצה דמתולדה
האינא מאתמול גמרה
לה ורבה לעצמה [דאמר
רבה] אמר קרא וחכינו את
אשר יביאו חול מכין
לשבת וחול מכין ליו"ט
ואין שבת מכינה ליו"ט
אי הכי יו"ט לתרדיה
ותשרי גזירה ב"י.
ופשוטה היא. רב יוסף
אמר גזירה ביצה
שנולדה ביו"ט משום
פירות שנשרו מן האילן

תורה אור השלם

(א) וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי
וְחָכְנוּ אֶת אֲשֶׁר יָבִיאוּ
וְהָיָה מִשְׁנֵה עַל אֲשֶׁר
עֲלֶקְמוּ יוֹם יוֹם:
[שמות טו, ח]

גבי שבת דסתם לן תנא רבבי שמעון. (ט) ותימה והא הוה סתם ואח"כ מחלוקת דהא פליגי ר' יהודה צמתיתין ואמר אם לא נתנבלה עצר שבת אסור ואין הלכה כסתם דכי האי גונא חשיב סתם ואח"כ מחלוקת צפרק יש נוחלין (ב"ב דף קכז: וס) גבי מלמיה דרבי יוחנן בן צרקה דפרין סתם ואחר כך מחלוקת היא וי"ל דהסתם סמין אועוד מאי אלא דפרין צמר הכי וכן פירש שם צקונטרס אצל לעולם מהני הסתם להיות רצים והוי רצים רבי שמעון והוי יחיד רבי יהודה והלכתא כרביס כתיב דהיינו רבי שמעון וא"ת גבי שבת נמי סתם לן כרבי יהודה כי האי דתנן (שבת דף מה.) מטלטלין נר חדש אצל לא יסן ור' שמעון ממיר והואיל ואוסר מוקצה מחמת מילוס כל שכן מחמת אסור דהכי אמרינן הסתם (ו) וי"ל דהאי סתמא עדיפא הואיל ונשנית משנה בסתם לצקוף פרק מי שהמשך (שם דף קט: וס):

מוקים

לבי"ה כוה"ה כר"ש. וקשה דמאי אולמיה דהאי סתמא מהאי סתמא וי"ל דצעדיות (ז) לא תני לה מקולי צ"ש וחומרי צ"ה:

אין מבקעין עצים לא מן הקורות וכו'. לא מיימי מרישא דאין מבקעין קורות דהא מיימי נסואר של קורות דהוי מוקצה מחמת חסרון כיס וזהו כ"ע מודו אפי' ר' שמעון (ח) אלא מיימי מסיפא דלא מן הקורה שנשתברה וא"ת והא ר' שמעון אינו מתיר אלא צושב ומנפה (לקמן ז):

ו"ל דה"ל הו"ל ונשתברה בשבת מסתמא היתה רעועה מאתמול והוי כיושב ומנפה ממי תשצר קורתו ומהיה ראויה להסקה:

וכ"ת

בז דהתירא עדיף. פי' הקוננו' לך כח דהתירא עדיף כשאלס מתיר סומך על שמועתו ונריך להציא ראייה לדציו אצל אסורא אדם יכול להחמיר עליו בלא טעם: **ונפלוג** בתרדיהו. תימה וכלל מקום דקאמר כח דהתירא עדיף לפרוך הכי (י) וי"ל דהכי (י) פרין ונפלוג צתרוייהו שלא יאריך משום כך ויאמר היא וצינתה אצל צעלמא לא שייך: **והיה** ביום הששי וגו'. פרש"י וע"כ צא לאשמועינן דאפילו הכנה צדי שמים (ב) צילה אסורה דאי משום הכנה צדי אדם כלומר שיאפו ויצשלו מצעוד יום הא צהדיא כתיב את אשר תאפו אפו אלא הזמנה צפה קאמר ואין י"ט מכין לשבת כו' ואין שבת מכין ליו"ט מכ"ש דכיון דאין י"ט מכין לשבת כ"ש דאין שבת מכין ליו"ט והקשה רש"י אם כן צילה שנולדה צלחת צשבת או לאחר י"ט תחפר מכ"ש דשבת וי"ט לא מכינן אהדדי כ"ש דלא מכינן אחול ותיך לגצי סעודת חול לא לריך הכנה דאין סעודת חול חשובה אף תימה הואיל והכנה דאורייתא היאך אופין ומצטלין מ"ט לשבת וכ"ת ע"י ערוזי תצטלין וכי אחי תקנתא דרצנן וליעקר הכנה דאורייתא ונראה ליישב דרצה גופיה אויל לטעמיה (כ) דאית ליה הואיל ואי מקלעי אורחין חזי ליה השתא נמי חזי ליה ואפילו לדין יתא דכל דצר אפוי ומצטל לא שייך ציה הכנה שאינו מחוסר רק תקון צעלמא דמעיקרא הוה חזי ליה רק גבי צילה שהוא דצר חדש שלא היתה צעולם ולא היתה ראויה כלל מעיקרא (כ) (ולאפוח ולצבל תקוני מלחא צעלמא) תימה דכאן משמע שהמון לא היה יורד צי"ט כדפי' רש"י הששי הראוי להכנה וזהו צחול והא אמר (כ) ויצרן ויקדש צרכו צמן וקדשו צמן שצשבת לא היה יורד מן אצל צי"ט היה יורד וי"ל דמדרשים חלוקין כדאיתא צמדרש (מלמח פ' שלח) שבת לא יהיה (שמות טו) לרצות יום הכפורים לא יהיה צו לרצות יו"ט (ט) שלא היה יורד מן ועי"ל דאפי' היה יורד צי"ט מ"מ צי"ט שחל להיות צע"ש לא היה יורד מדכתיב קרא צו ציום הששי ולא כתיב ששי משמע הששי המיוחד שהוא ראוי להכנה ולא צששי שהוא יו"ט (ט): **נגזר** משום הנך דמתירין ביומיהו. ואין זה גזירה לגזרה דמותר לאוכלן צי"ט משמע אפילו ציום טוב דלאחר השבת: **מלחא** ד"א שביחא היא. וקשה דלמא אם לא שחטה היתה נולדת היום ואם כן מאתמול גמרה לה ותאסר בלא גזירה מספק וי"ל דמאחר דלא נולדה ע"י כך לא חשיב גמיר וצירושלמי (כ) פליג (כ) צהא:

דתנן אין מבקעין עצים. צי"ט לא מן הקורות הסדורות זו על גב זו צקרקע ועומדות לצנין: ו"א מן הקורה שנשברה ביי"ט. ואע"פ שעומדת מעכשיו להיסק הואיל וצין השמשות לאו להכי קיימא כיון דאתקלא צין השמשות אתקלאי לכלי יומא (א) אלמא אית לן מוקצה ציום טוב הלכך מוקי רב נחמן למתני' דאיייר ציום טוב צית הלל כר' יהודה וצעומדת לגדל צליים ומשום מוקצה: **מאן פתם** לן צמתני' ר'. הוא סדר המשנה וכשראה דצרי חכס וישרו צעיניו שאין סתם ולא הזכיר שם אומרו עליהן כדי שלא יהו שנויין מפי יחיד ונראין כאילו נשנו מפי המרובים ויעשו כמותן: ו"א אתי דלדוליי בה. אי מקילין צה חדא קולא לא אחי לאקולי צה טפי: דהתירא עדיף ליה. טוב לו להשמיטנו כח דצרי הממיר שהוא סומך על שמועתו ואינו ירא להמיר אצל כח האוסרין אינה ראייה שהכל יכולין להחמיר ואפילו דצבר המומר: ומשום הכנה. (ה) דאסרי לה צ"ה כדמפרש ואזיל: דכל ביצה דמתירא האידנא מאתמול גמרה לה. ואף על גב דצדי שמים הוא אסור דצעינן כל סעודות שבת וסעודות יום טוב שיהו מזומנות ומוכנות מצעוד יום של חול: ורבה. דאסר צהכנה שאינה צדים ממש: **למעניה** דאמר רבה. צפסקים (דף מו:): וילין מהכא דמוקצה דאורייתא: והכינו. והזמינו כגון מהאן אי אוכל למחר (ז) דאי משום הכנה צדים ולומר שיאפו ויצשלו מצעוד יום צהדיא כתיב (ח) את אשר תאפו אפו אלא הזמנה צפה קאמר וכתיב ציום הששי וסתם ששי חול הוא ואחשבה (ט) רחמנא לסעודת שבת צזמיננה מצעוד יום וצחול: (י) ואין יום טוב מכין לשבת. ויום טוב נמי קרוי שבת וצעינן סעודתו הזמנה והזמנתה צחול אצל סעודת חול לא חשיבא ולא שייכא צה הזמנה הלכך צלחת צעלמא לית לן למיטר צילה שנולדה ציה משום דאתקן צדי שמים (ב) דסעודת חול לא אצרכה רחמנא זמון מצעוד יום דלא שייך צה מוקצה: יום טוב בעלמא. שאינו אחר שבת: שבת דעלמא. שאינו אחר יום טוב: תשתרי. לגמוע צילה חיה שנולדה צו: ומי גזרינן. ומי אחמור רצנן צצילה למגור התירא משום אסורא: [והתניא וכו']. וא"ת הו"ל לה גזרה לגזרה דהנך דמתילדין צזימיהם נמי אינן אסורות אלא משום גזרה דיום טוב אחר השבת תריך הא מצי לאוקומי ציום טוב אחר השבת דהשתא איכא למיגור אטו הנך דמתילדין צזימיהם ואשמועינן הך מתני' דאפי' צי"ט אחר השבת מותרות הואיל ואינן נולדות ומשום הנך דמתילדין ליכא למגור דמילתא דלא שכיחא הוא. צס רצינו והא (כ) דלמרינן צכולי הש"ס (כ) שאין גזרין גזרה לגזרה מהאי קרא (כ) נפקא ושמרת את משמרת עשו משמרת (כ) כלומר גזרה למשמרת (כ) לתורתי ולא משמרת למשמרת שלא יעשו גזרה לגזרה. ואין י"ט מכין לחצרו לא גרסינן צמלמיה דרצה דהא קרא קא דריש ושני ימים רצופים צחורה לא אשכחן דמספיקא עזדינן להו: רב יוסף אמר. טעמא דצילה צתרנגולת העומדת לאכילה וכדאוקימנא וצית הלל דאסרי משום פירות הנושרין מן האילן צשבת (כ) וקא סלקא דעתך השתא גזרה היא משום פירות הנושרין דלא נכלינהו דהא נמי לפירות הנושרין מן האילן דמיא שאף זו פרי הנושר:

אין מבקעין עצים לא מן הקורות וכו'. לא מיימי מרישא דאין מבקעין קורות דהא מיימי נסואר של קורות דהוי מוקצה מחמת חסרון כיס וזהו כ"ע מודו אפי' ר' שמעון (ח) אלא מיימי מסיפא דלא מן הקורה שנשתברה וא"ת והא ר' שמעון אינו מתיר אלא צושב ומנפה (לקמן ז):

ו"ל דה"ל הו"ל ונשתברה בשבת מסתמא היתה רעועה מאתמול והוי כיושב ומנפה ממי תשצר קורתו ומהיה ראויה להסקה:

וכ"ת בז דהתירא עדיף. פי' הקוננו' לך כח דהתירא עדיף כשאלס מתיר סומך על שמועתו ונריך להציא ראייה לדציו אצל אסורא אדם יכול להחמיר עליו בלא טעם: **ונפלוג** בתרדיהו. תימה וכלל מקום דקאמר כח דהתירא עדיף לפרוך הכי (י) וי"ל דהכי (י) פרין ונפלוג צתרוייהו שלא יאריך משום כך ויאמר היא וצינתה אצל צעלמא לא שייך: **והיה** ביום הששי וגו'. פרש"י וע"כ צא לאשמועינן דאפילו הכנה צדי שמים (ב) צילה אסורה דאי משום הכנה צדי אדם כלומר שיאפו ויצשלו מצעוד יום הא צהדיא כתיב את אשר תאפו אפו אלא הזמנה צפה קאמר ואין י"ט מכין לשבת כו' ואין שבת מכין ליו"ט מכ"ש דכיון דאין י"ט מכין לשבת כ"ש דאין שבת מכין ליו"ט והקשה רש"י אם כן צילה שנולדה צלחת צשבת או לאחר י"ט תחפר מכ"ש דשבת וי"ט לא מכינן אהדדי כ"ש דלא מכינן אחול ותיך לגצי סעודת חול לא לריך הכנה דאין סעודת חול חשובה אף תימה הואיל והכנה דאורייתא היאך אופין ומצטלין מ"ט לשבת וכ"ת ע"י ערוזי תצטלין וכי אחי תקנתא דרצנן וליעקר הכנה דאורייתא ונראה ליישב דרצה גופיה אויל לטעמיה (כ) דאית ליה הואיל ואי מקלעי אורחין חזי ליה השתא נמי חזי ליה ואפילו לדין יתא דכל דצר אפוי ומצטל לא שייך ציה הכנה שאינו מחוסר רק תקון צעלמא דמעיקרא הוה חזי ליה רק גבי צילה שהוא דצר חדש שלא היתה צעולם ולא היתה ראויה כלל מעיקרא (כ) (ולאפוח ולצבל תקוני מלחא צעלמא) תימה דכאן משמע שהמון לא היה יורד צי"ט כדפי' רש"י הששי הראוי להכנה וזהו צחול והא אמר (כ) ויצרן ויקדש צרכו צמן וקדשו צמן שצשבת לא היה יורד מן אצל צי"ט היה יורד וי"ל דמדרשים חלוקין כדאיתא צמדרש (מלמח פ' שלח) שבת לא יהיה (שמות טו) לרצות יום הכפורים לא יהיה צו לרצות יו"ט (ט) שלא היה יורד מן ועי"ל דאפי' היה יורד צי"ט מ"מ צי"ט שחל להיות צע"ש לא היה יורד מדכתיב קרא צו ציום הששי ולא כתיב ששי משמע הששי המיוחד שהוא ראוי להכנה ולא צששי שהוא יו"ט (ט): **נגזר** משום הנך דמתירין ביומיהו. ואין זה גזירה לגזרה דמותר לאוכלן צי"ט משמע אפילו ציום טוב דלאחר השבת: **מלחא** ד"א שביחא היא. וקשה דלמא אם לא שחטה היתה נולדת היום ואם כן מאתמול גמרה לה ותאסר בלא גזירה מספק וי"ל דמאחר דלא נולדה ע"י כך לא חשיב גמיר וצירושלמי (כ) פליג (כ) צהא:

דתנן אין מבקעין עצים. צי"ט לא מן הקורות הסדורות זו על גב זו צקרקע ועומדות לצנין: ו"א מן הקורה שנשברה ביי"ט. ואע"פ שעומדת מעכשיו להיסק הואיל וצין השמשות לאו להכי קיימא כיון דאתקלא צין השמשות אתקלאי לכלי יומא (א) אלמא אית לן מוקצה ציום טוב הלכך מוקי רב נחמן למתני' דאיייר ציום טוב צית הלל כר' יהודה וצעומדת לגדל צליים ומשום מוקצה: **מאן פתם** לן צמתני' ר'. הוא סדר המשנה וכשראה דצרי חכס וישרו צעיניו שאין סתם ולא הזכיר שם אומרו עליהן כדי שלא יהו שנויין מפי יחיד ונראין כאילו נשנו מפי המרובים ויעשו כמותן: ו"א אתי דלדוליי בה. אי מקילין צה חדא קולא לא אחי לאקולי צה טפי: דהתירא עדיף ליה. טוב לו להשמיטנו כח דצרי הממיר שהוא סומך על שמועתו ואינו ירא להמיר אצל כח האוסרין אינה ראייה שהכל יכולין להחמיר ואפילו דצבר המומר: ומשום הכנה. (ה) דאסרי לה צ"ה כדמפרש ואזיל: דכל ביצה דמתירא האידנא מאתמול גמרה לה. ואף על גב דצדי שמים הוא אסור דצעינן כל סעודות שבת וסעודות יום טוב שיהו מזומנות ומוכנות מצעוד יום של חול: ורבה. דאסר צהכנה שאינה צדים ממש: **למעניה** דאמר רבה. צפסקים (דף מו:): וילין מהכא דמוקצה דאורייתא: והכינו. והזמינו כגון מהאן אי אוכל למחר (ז) דאי משום הכנה צדים ולומר שיאפו ויצשלו מצעוד יום צהדיא כתיב (ח) את אשר תאפו אפו אלא הזמנה צפה קאמר וכתיב ציום הששי וסתם ששי חול הוא ואחשבה (ט) רחמנא לסעודת שבת צזמיננה מצעוד יום וצחול: (י) ואין יום טוב מכין לשבת. ויום טוב נמי קרוי שבת וצעינן סעודתו הזמנה והזמנתה צחול אצל סעודת חול לא חשיבא ולא שייכא צה הזמנה הלכך צלחת צעלמא לית לן למיטר צילה שנולדה ציה משום דאתקן צדי שמים (ב) דסעודת חול לא אצרכה רחמנא זמון מצעוד יום דלא שייך צה מוקצה: יום טוב בעלמא. שאינו אחר שבת: שבת דעלמא. שאינו אחר יום טוב: תשתרי. לגמוע צילה חיה שנולדה צו: ומי גזרינן. ומי אחמור רצנן צצילה למגור התירא משום אסורא: [והתניא וכו']. וא"ת הו"ל לה גזרה לגזרה דהנך דמתילדין צזימיהם נמי אינן אסורות אלא משום גזרה דיום טוב אחר השבת תריך הא מצי לאוקומי ציום טוב אחר השבת דהשתא איכא למיגור אטו הנך דמתילדין צזימיהם ואשמועינן הך מתני' דאפי' צי"ט אחר השבת מותרות הואיל ואינן נולדות ומשום הנך דמתילדין ליכא למגור דמילתא דלא שכיחא הוא. צס רצינו והא (כ) דלמרינן צכולי הש"ס (כ) שאין גזרין גזרה לגזרה מהאי קרא (כ) נפקא ושמרת את משמרת עשו משמרת (כ) כלומר גזרה למשמרת (כ) לתורתי ולא משמרת למשמרת שלא יעשו גזרה לגזרה. ואין י"ט מכין לחצרו לא גרסינן צמלמיה דרצה דהא קרא קא דריש ושני ימים רצופים צחורה לא אשכחן דמספיקא עזדינן להו: רב יוסף אמר. טעמא דצילה צתרנגולת העומדת לאכילה וכדאוקימנא וצית הלל דאסרי משום פירות הנושרין מן האילן צשבת (כ) וקא סלקא דעתך השתא גזרה היא משום פירות הנושרין דלא נכלינהו דהא נמי לפירות הנושרין מן האילן דמיא שאף זו פרי הנושר:

ותלוש גזרה

(א) [עין לקמן לא: במוס'
ד"ה ופסקה], (ב) שבת
קמו. לקמן לא: (ג) [לקמן
לה:], (ד) [גרוסו ס.
וש"ס], (ה) עירובין לה:
[וע"ש במוס' ד"ה אמר
לכ"ה], (ו) עירובין לקמן
ד. ד"ה אלא ולקמן יו.
סוד"ה מ"ט ולקמן
ל: ד"ה ע"ה, (ז) לקמן
ו: [מוספתא פקא א],
(ח) עירובין סג: [וש"ס],
(ט) [שם לט:], (י) סנה
מו: [א] לקמן י. עיי"ש,
(כ) שמות טו כג,
(ל) לקמן ג. (מ) ויקרא
יח ל: [טו] מ"ק ה.
(נ) [עין במוס' יצמנו
מז: ד"ה סס], (ו) עיר
תוס' שבת יט: סוד"ה
הני, (פ) פ"ה ופ"ה,
(צ) לקמן ל: [ט] ע"י
במוס' עירובין ע"ה: ד"ה
כח דהתירא (ל) [פסקים
דף מו:], (ס) וכו' כ
בעירובין לה. סוד"ה
משום עיי"ש, (כג) ב"ר
פ"ה, (כד) [וע"י מוספת
עירובין לה: ד"ה ואין
ופסקים קטו. ד"ה מה],
(סא) א ע"א.

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומסו:
הכנה הוא דאסרי:
(ב) תוס' ד"ה והיה וכו':
צדי שמים דהיינו צילה:

גליון הש"ס

גמ' ובי"ט פ"א
שבת עסקין. היינו
למשום גזרה אטו י"ט
אחר שבת. רש"י צשבת
דף קמט ע"א ד"ה הא
נמלחא של מהמת: תוס'
ד"ה גבי שבת וכו'
והצ"ח כרבינו. עין
יצמנו דף מז ע"ב מוס'
ד"ה סס דף מז ע"א
מוס' ד"ה ודלמא:

הנהגות וצינונים

[א] בכתי' ואצרכה:
[ב] בדפ"ר הוא דיבור
אחר, ולכאורה כל הדי'ה
מותר וצ"ל מבעוד יום
ובחול ויו"ט נמי וכו':
[ג] בכתי' בדי' שמים
בשבת: ובי"ט בח"ן
ובשטמ"ק: [ד] ע"י ראש
יוסף דנצ"ל דא
דמש"כ "בשם רבינו"
קאי על הא דאמרין
וכו': [ה] בדפ"ר נוסף
למשמרת: [ו] עין
פני' צלי' ועוד במה
שרדק רש"י לומר
"בשבת". ובדבש תמר
מגיה מן האילן ביו"ט
וכי"מ במאורי: [ז] ד"ה
גבי ד"ה מוקים שייך
לעיל עמוד א: [ח] צ"ל
ביו"ט (גליון: [ט] צ"ל
דהכא (רש"י):
[י] ולשון מיתר (גליון):
[כ] שבת לא יהיה לרבות
יום הכפורים בו צ"רבות
שאר דג"ס כ"ל וכן
נמצא במדרשים (מהר"ם
שיף) ובדפ"ר הג"י שבת
לא יהיה בו לרבות יום
השביעי: והג"ם:
[ל] צ"ל פ"ה (ב"ש)
ועיין יפה עינים על
הגמרא: [מ] צ"ל דף פד
ע"א (רש"י):

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

(א) [שמואל דף ק"ג ע"ב:]
 (ב) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (ג) [בבא מציעא דף ק"ג ע"ב:]
 (ד) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (ה) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (ו) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (ז) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (ח) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (ט) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (י) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (יא) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (יב) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (יג) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (יד) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (טו) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (טז) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (יז) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (יח) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (יט) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (כ) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (כא) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (כב) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (כג) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (כד) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (כה) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (כו) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (כז) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (כח) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (כט) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]
 (ל) [פסחים דף ק"ג ע"ב:]

דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. [צירושלמי] ארורה וזש
 צרכה אסתר ארורים כל הרשעים צרכים כל היהודים:
אין בין יו"ט לשבת. לר"ך לומר דה"פ אין שום מלאכה אסורה
 לשבת שלא תהא אסורה ליום טוב אלא אוכל נפש בלבד אבל
 שאר חלוקים יש ציניהן שזה נסקילה
 וזה בלאו:
כאן במכשירין שאי אפשר
 לעשות מערב יו"ט. משמע מדלא
 (ד) פליגי אלא במכשירין מכלל דגוף
 המאכל שרי לעשות ביום טוב וע"ג
 לאפשר לעשות מערב יו"ט ומדרכי
 יהודה נשמע לרבנן דהא לא פליגי
 עליה אלא במכשירין וא"כ קשיא דאמר
 צפרק המלניע (שבת דף ק"ג ע"ב) וזש
 המולץ והמגנן והמחנן והרודה מלוח
 דבש^ל בשבת חייב מטאת הו"ד צו"ט
 לוקה את הארבעים אע"ג דהו"ד אוכל
 נפש ואפי' לרבנן דאמרי התם אחד
 זה ואחד זה אין צו אלא משום שבת
 מ"מ מודו היכא דליכא אז מלאכה
 לוקה ויש לומר דודאי אוכל נפש
 המתקלקל אס' עושהו מאתמול מותר
 לעשות צו"ט אבל אוכל נפש דעדיף
 טפי כשהוא עשוי מאתמול כגון הו"ד
 דהמלניע אסור לעשותו צו"ט אבל
 מכשירין דלא מתקלקל כשנעשו
 מאתמול זהא ודאי יש לחלק [צ"ן]
 היכא לאפשר ללא אפשר:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומשנה מנות
 אס' לרעהו רבה שזר
 כ"ל ותיבות ומנות
 לאבינוס נמקח: (ב) שם
 מ"ט לא אמו רבנן א"ל
 דלמא: (ג) רש"י ד"ה כי
 נפקי וכו' לבית מדר
 כ"ל ותיבת אס' נמקח:
 (ד) תוספות ד"ה סוף
 וכו' מדלא מפליג אלא
 נמכשירין: (ה) ד"ה
 חייבי וכו' לדונה נכרת
 ולא במלקות ומינה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ומנות
 לאבינוס נמקח: (ב) שם
 מ"ט לא אמו רבנן א"ל
 דלמא: (ג) רש"י ד"ה כי
 נפקי וכו' לבית מדר
 כ"ל ותיבת אס' נמקח:
 (ד) תוספות ד"ה סוף
 וכו' מדלא מפליג אלא
 נמכשירין: (ה) ד"ה
 חייבי וכו' לדונה נכרת
 ולא במלקות ומינה:

הגהות ה"ר ש"ך

(א) גמ' ומנות
 אס' לרעהו רבה שזר
 כ"ל ותיבות ומנות
 לאבינוס נמקח: (ב) שם
 מ"ט לא אמו רבנן א"ל
 דלמא: (ג) רש"י ד"ה כי
 נפקי וכו' לבית מדר
 כ"ל ותיבת אס' נמקח:
 (ד) תוספות ד"ה סוף
 וכו' מדלא מפליג אלא
 נמכשירין: (ה) ד"ה
 חייבי וכו' לדונה נכרת
 ולא במלקות ומינה:

הגהות ה"ר א"ח

(א) גמ' ומנות
 אס' לרעהו רבה שזר
 כ"ל ותיבות ומנות
 לאבינוס נמקח: (ב) שם
 מ"ט לא אמו רבנן א"ל
 דלמא: (ג) רש"י ד"ה כי
 נפקי וכו' לבית מדר
 כ"ל ותיבת אס' נמקח:
 (ד) תוספות ד"ה סוף
 וכו' מדלא מפליג אלא
 נמכשירין: (ה) ד"ה
 חייבי וכו' לדונה נכרת
 ולא במלקות ומינה:

הגהות ה"ר ט"ו

(א) גמ' ומנות
 אס' לרעהו רבה שזר
 כ"ל ותיבות ומנות
 לאבינוס נמקח: (ב) שם
 מ"ט לא אמו רבנן א"ל
 דלמא: (ג) רש"י ד"ה כי
 נפקי וכו' לבית מדר
 כ"ל ותיבת אס' נמקח:
 (ד) תוספות ד"ה סוף
 וכו' מדלא מפליג אלא
 נמכשירין: (ה) ד"ה
 חייבי וכו' לדונה נכרת
 ולא במלקות ומינה:

הגהות ה"ר י"ג

(א) גמ' ומנות
 אס' לרעהו רבה שזר
 כ"ל ותיבות ומנות
 לאבינוס נמקח: (ב) שם
 מ"ט לא אמו רבנן א"ל
 דלמא: (ג) רש"י ד"ה כי
 נפקי וכו' לבית מדר
 כ"ל ותיבת אס' נמקח:
 (ד) תוספות ד"ה סוף
 וכו' מדלא מפליג אלא
 נמכשירין: (ה) ד"ה
 חייבי וכו' לדונה נכרת
 ולא במלקות ומינה:

הגהות ה"ר י"ד

(א) גמ' ומנות
 אס' לרעהו רבה שזר
 כ"ל ותיבות ומנות
 לאבינוס נמקח: (ב) שם
 מ"ט לא אמו רבנן א"ל
 דלמא: (ג) רש"י ד"ה כי
 נפקי וכו' לבית מדר
 כ"ל ותיבת אס' נמקח:
 (ד) תוספות ד"ה סוף
 וכו' מדלא מפליג אלא
 נמכשירין: (ה) ד"ה
 חייבי וכו' לדונה נכרת
 ולא במלקות ומינה:

הגהות ה"ר י"ה

(א) גמ' ומנות
 אס' לרעהו רבה שזר
 כ"ל ותיבות ומנות
 לאבינוס נמקח: (ב) שם
 מ"ט לא אמו רבנן א"ל
 דלמא: (ג) רש"י ד"ה כי
 נפקי וכו' לבית מדר
 כ"ל ותיבת אס' נמקח:
 (ד) תוספות ד"ה סוף
 וכו' מדלא מפליג אלא
 נמכשירין: (ה) ד"ה
 חייבי וכו' לדונה נכרת
 ולא במלקות ומינה:

הגהות ה"ר י"ו

(א) גמ' ומנות
 אס' לרעהו רבה שזר
 כ"ל ותיבות ומנות
 לאבינוס נמקח: (ב) שם
 מ"ט לא אמו רבנן א"ל
 דלמא: (ג) רש"י ד"ה כי
 נפקי וכו' לבית מדר
 כ"ל ותיבת אס' נמקח:
 (ד) תוספות ד"ה סוף
 וכו' מדלא מפליג אלא
 נמכשירין: (ה) ד"ה
 חייבי וכו' לדונה נכרת
 ולא במלקות ומינה:

הגהות ה"ר י"ז

(א) גמ' ומנות
 אס' לרעהו רבה שזר
 כ"ל ותיבות ומנות
 לאבינוס נמקח: (ב) שם
 מ"ט לא אמו רבנן א"ל
 דלמא: (ג) רש"י ד"ה כי
 נפקי וכו' לבית מדר
 כ"ל ותיבת אס' נמקח:
 (ד) תוספות ד"ה סוף
 וכו' מדלא מפליג אלא
 נמכשירין: (ה) ד"ה
 חייבי וכו' לדונה נכרת
 ולא במלקות ומינה:

ה"ג קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות. להא מרי מנות איכא: הדר
 ש"ח ליה איהו לא גרסינן ליה הכא^ל: מפקא דקשבא. שק מלא
 תמרים: דאבשונא. שנתיבשו החטים צמור צעודן כרמל וקמח
 שלהן ממוק לעולם: א"י אביי. לרצה: השתא אמר מרי. עכשיו
 יאמר מרי עליך: אי הקלאה מלכא
 ליהוי דיקלא מצואריה לא נחית.
 הסל שהיה רגיל להוליך צעודו בן
 כפר ומאכלי לבהמתו לא יוריד עתה
 מראשו כך אמה נעשית מלך וראש
 צפומצדיחא ואיך שולח לו אלא
 דצרים המנויין לכל: חו"יא. מחיקא:
 כי נפקי מבי מר. כשילאמי מצית
 לדוני רצה לילך לצית (א) אלא מרי צר
 מר הייתי שצע: צעי. קערות של
 מיני מאכל: דאיכסייא צענא בתראי.
 הייתי חפץ לכוס הקערה אחריו. כל
 אכילה שלא כדרכה נקרא כוסס:
 רווחא צבימא שביח. ריוח מלוי
 לצד הממוק בתוך המעיים: מחלפי
 בעודתיהו. זה אוכל עם זה צפורים
 של שנה זו וצניניה סועד חברו עמו^ל.
 לאבסומי. להשתכר ציון: ואיבסומי.
 נשתכרו: נגה ולא אתו רבנן. אימר
 היוס ולא צלו התלמידים לצית
 המדרש: מתני' אין בין יום טוב
 לשבת. להיות מותר לכתולה ציוס
 טוב מה שאסור בשבת אבל לענין
 עונשין יש הרבה שזה נסקילה ונכרת
 וזה בלאו גרידא: גמ' זה וזה
 שזין. אסורין ציוס טוב כשבת:
 שאפשר. כגון סקין שנפגס מערב
 יוס טוב: שאי אפשר. כגון סקין
 שנפגמה ציוס טוב: מתני' בדי
 אדם. יש זה מיתת צ"ד: גמ' אף
 יום הכפורים מתחייב בנפשו. דאסור
 כרת כמימת צית דין דמי: ופפורים
 מ"ש"ם. אס' הדליק גדישו של חצירו
 ציוס הכפורים שאין משלומין אלא
 חיוב מיתת שנאמר ולא יהיה אסון
 ענש יענש (שמות כ"ה) הא אס' יהיה
 אסון לא יענש^ל: ב"ה חייבי כריתות
 ש"קו. שהמרו צהן עדים על לאו
 שעמו כרת ולקו צצית דין: נפטר
 מידי כריתות. שזו אין צית דין של
 מעלה נפרעין: תנינא. לחלוקין: ואם
 איתא. לנפטר: אודי ואודי בידי
 אדם הוא. אף ציוס הכפורים יש
 מלקות על לאו שזו צצית דין פוטרין
 אותו נכרת: אמר רב נחמן. לעולם
 אינן חלוקין עליו חצירו והא דקתני
 דאין זדונו צדי אדם: הא מני ר' רבי
 יצחק היא. דלמר נמסכת מנות דאין
 מלקין בלאו היתן לאוהרת כרת
 אפילו המרו צו למלקות וילף טעמיה
 מהאי קרא: ב"ה חייבי כריתות. של
 עריות היו בכלל ונכרתו הנפשות
 העושות וגו' שכתוב בפירוש עריות
 (ויקרא י"ג): למה יצאת כרת באחורו.
 דכתיב עקדושים תהיו^ל ואש כי יקח
 את אחורו וגו': לדונה בכרת ולא
 במלקות. אס' המרו צהן. ואף על גז
 דגדה נמי נשנית בצומה פרשה לצד
 שנמחש זה נשנית להערה^ל: אפילו
 תיבא רבנן היא. דלמר^ל מלקות
 אלא כרת ואפילו הכא^ל ליכא
 למלק מניה שחלוקין על רבי
 ומינה אס' המרו צו ולקה מיפטר:
 מתני'

קיימת בנו רבינו^ל ומשלוח מנות איש לרעהו
 (ב) ומתנות לאבינוים רבה שדר ליה למרי
 בר מר ביד אביי מלא מסקא^ל דקשבא ומלי
 כסא קמחא דאבשונא אמר ליה אביי השתא
 אמר מרי אי הקלאה מלכא ליהוי דיקלא
 מצואריה לא נחית שדר ליה איהו מלא
 מסקא דזוגבילא ומלא כסא דפלפלתא
 אריכא אמר אביי השתא אמר מר אנה שדרי
 ליה חוליא ואיהו שדר לי חורפא אמר אביי
 כי נפקי מבי מר הוה שבענא כי מטאי
 להתם קריבו לי שיתין צעי דשיתין מיני
 קדירה ואכלי בהו שיתין פלוגי ובישולא
 בתרייתא הוו קרו ליה צלי קדר ובעאי
 למיכס צעא אבתרה אמר אביי היינו דאמרי
 אינשי כפין עניא ולא ידע אי נמי^ל רווחא
 לבסומא שביח אביי בר אבין ור' חנינא בר
 אבין מחלפי סעודתיהו להודי אמר רבא
 ימחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע
 בין ארור המן לברוך מרדכי רבה ורבי יורא
 עברו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום
 קם רבה שחטיה לרבי יורא למחר בעי^ל
 רחמי ואחיייה לשנה אמר ליה ניתי מר ונעביד
 סעודת פורים בהדי הדדי אמר ליה^ל לא בכל
 שעתא ושעתא מתרחיש ניסא אמר רבא
 יסעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי
 חובתו מאי טעמא^ל ימי משתה ושמחה כתיב
 רב אשי הוה יתיב קמיה (דרב כהנא^ל) נגה
 ולא אתו רבנן אמר ליה מאי טעמא לא אתו
 רבנן (ג) דלמא טרידי בסעודת פורים אמר ליה
 ולא הוה אפשר למיכלה באורתא אמר ליה
 לא שמוע ליה למר הא דאמר רבא סעודת
 פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו אמר
 ליה (אמר רבא הכי^ל) [אמר ליה אין^ל] תנא

מיניה ארבעין וימנין ודמי ליה כמאן דמנח בכיסיה: **מתני'** **אין בין יום טוב**
לשבת אלא אוכל נפש בלבד: גמ' הא לענין מכשירי אוכל נפש זה וזה שזין
 מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא^ל אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש רבי
 יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש^ל מ"ט דת"ק אמר קרא^ל הוא^ל ולא מכשירי
 ור' יהודה (אמר^ל) לכם^ל לבל כורכיכם ואיך נמי הכתיב לכם לכם
 ולא לעובדי כוכבים לכם ולא לכלבים ואיך נמי הוא הכתיב הוא
 וכתוב לכם^ל כאן במכשירין שאפשר לעשותן מערב יום טוב כאן במכשירין
 שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב: **מתני'** אין בין שבת ליום הכפורים
 אלא שזה וזדונו בידי אדם זה וזדונו בכרת: גמ' הא לענין משלומין זה
 זה שזין מני מתניתין רבי נחוניא בן הקנה היא דתניא^ל ר' נחוניא בן
 הקנה היה עושה את יום הכפורים כשבת לתשלומין מה שבת מתחייב
 בנפשו ופטר מן התשלומין אף יום הכפורים מתחייב בנפשו ופטר מן
 התשלומין^ל תנן התם כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן שנאמר
 ונקלה אחיך לעיניך כיון שלקה הרי הוא כאחך דברי רבי חנניה בן
 גמליאל^ל אמר ר' יוחנן חלוקין עליו חצירו על ר' חנניה בן גמליאל אמר רבא
 אמרי כי רב תנינא אין בין יוה"כ לשבת אלא שזה וזדונו בידי אדם זה וזדונו
 בהיכרת ואם איתא אודי ואודי בידי אדם היא אמר רב נחמן^ל הא מני רבי יצחק
 היא דאמר מלקות בחייבי כריתות ליכא דתניא^ל רבי יצחק אומר חייבי
 כריתות בכלל היו ולמה יצאת כרת באחורו לדונה בכרת ולא במלקות
 רב אשי אמר אפי' תימא רבנן זה עיקר זדונו בידי אדם זה עיקר זדונו בהיכרת:
 חנניה והכי קאמר מנתנין שבת עיקר חומר זדונו צדי אדם זה עיקר חומר זדונו נכרת

שמעי' ל' תנא מיניה וכו' (גליון): [ס"א (גליון): כ"ה בע"ז אבל בכל הדפוסים ליתא: [1] בכת"י נוסף הוא
 הוא ולא. ובכ"ה איתא הוא ל' ב'דו יעשה לכם הוא ולא: [2] [צ"ל אמר קרא] (גליון), וכ"ה בכת"י: [3] בכת"י
 נוסף ולא קשיא, וכ"ה בכ"ה: [4] [במכות איתא ר"ב בר יצחק] (גליון): [5] אבל בכלהו נסחי גרסינן קיימת בנו
 רבינו ומתנות לאבינוים. הדר ש"ח ליה ענא תליתאה ותלת גרבי דהמרא ש"ח ליה קיימת בנו
 רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו (ויבטיא עיניש), ועי' מהרש"א וטו"א ובלקו"מ: [6] ועי' ברין פ"י אחר בזה
 וכ"ה ברש"י בכת"י: [7] יש להוסיף איכא מלקות (באה"מ): [8] [צ"ל הכין] (גליון), וכ"ה בכת"י: [9] בגמ' שבת
 שם נוסף שגב:

במכשירין שאי אפשר
 לעשות מערב יו"ט. משמע מדלא
 (ד) פליגי אלא במכשירין מכלל דגוף
 המאכל שרי לעשות ביום טוב וע"ג
 לאפשר לעשות מערב יו"ט ומדרכי
 יהודה נשמע לרבנן דהא לא פליגי
 עליה אלא במכשירין וא"כ קשיא דאמר
 צפרק המלניע (שבת דף ק"ג ע"ב) וזש
 המולץ והמגנן והמחנן והרודה מלוח
 דבש^ל בשבת חייב מטאת הו"ד צו"ט
 לוקה את הארבעים אע"ג דהו"ד אוכל
 נפש ואפי' לרבנן דאמרי התם אחד
 זה ואחד זה אין צו אלא משום שבת
 מ"מ מודו היכא דליכא אז מלאכה
 לוקה ויש לומר דודאי אוכל נפש
 המתקלקל אס' עושהו מאתמול מותר
 לעשות צו"ט אבל אוכל נפש דעדיף
 טפי כשהוא עשוי מאתמול כגון הו"ד
 דהמלניע אסור לעשותו צו"ט אבל
 מכשירין דלא מתקלקל כשנעשו
 מאתמול זהא ודאי יש לחלק [צ"ן]
 היכא לאפשר ללא אפשר:

חייבי כריתות בב"ה היו. פ"ה
 בכלל ונכרתו הנפשות
 העושות וקשה דאם כן הו"ד לנימנר
 אסותו בכלל היתה כלומר בכלל
 ונכרתו הנפשות ולא היה לו לכתוב
 כרת זה ויש לומר דה"פ חייבי כריתות
 בכלל היו פ"ה בכלל המלקיות בכלל
 אסת ואסת יש לאו ולמה יצאת כרת
 צאחותו בלא לאו שהרי הכרת לא
 איכתיב שהרי היתה בכלל ונכרתו אלא
 ודאי יתנה לדונה נכרת (ה) ומינה
 נגמר לכל האחרים כדן דבר
 שהיה בכלל:

הוא
 מיניה ארבעין וימנין ודמי ליה כמאן דמנח בכיסיה: **מתני'** **אין בין יום טוב**
לשבת אלא אוכל נפש בלבד: גמ' הא לענין מכשירי אוכל נפש זה וזה שזין
 מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא^ל אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש רבי
 יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש^ל מ"ט דת"ק אמר קרא^ל הוא^ל ולא מכשירי
 ור' יהודה (אמר^ל) לכם^ל לבל כורכיכם ואיך נמי הכתיב לכם לכם
 ולא לעובדי כוכבים לכם ולא לכלבים ואיך נמי הוא הכתיב הוא
 וכתוב לכם^ל כאן במכשירין שאפשר לעשותן מערב יום טוב כאן במכשירין
 שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב: **מתני'** אין בין שבת ליום הכפורים
 אלא שזה וזדונו בידי אדם זה וזדונו בכרת: גמ' הא לענין משלומין זה
 זה שזין מני מתניתין רבי נחוניא בן הקנה היא דתניא^ל ר' נחוניא בן
 הקנה היה עושה את יום הכפורים כשבת לתשלומין מה שבת מתחייב
 בנפשו ופטר מן התשלומין אף יום הכפורים מתחייב בנפשו ופטר מן
 התשלומין^ל תנן התם כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן שנאמר
 ונקלה אחיך לעיניך כיון שלקה הרי הוא כאחך דברי רבי חנניה בן
 גמליאל^ל אמר ר' יוחנן חלוקין עליו חצירו על ר' חנניה בן גמליאל אמר רבא
 אמרי כי רב תנינא אין בין יוה"כ לשבת אלא שזה וזדונו בידי אדם זה וזדונו
 בהיכרת ואם איתא אודי ואודי בידי אדם היא אמר רב נחמן^ל הא מני רבי יצחק
 היא דאמר מלקות בחייבי כריתות ליכא דתניא^ל רבי יצחק אומר חייבי
 כריתות בכלל היו ולמה יצאת כרת באחורו לדונה בכרת ולא במלקות
 רב אשי אמר אפי' תימא רבנן זה עיקר זדונו בידי אדם זה עיקר זדונו בהיכרת:
 חנניה והכי קאמר מנתנין שבת עיקר חומר זדונו צדי אדם זה עיקר חומר זדונו נכרת

הוא
 מיניה ארבעין וימנין ודמי ליה כמאן דמנח בכיסיה: **מתני'** **אין בין יום טוב**
לשבת אלא אוכל נפש בלבד: גמ' הא לענין מכשירי אוכל נפש זה וזה שזין
 מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא^ל אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש רבי
 יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש^ל מ"ט דת"ק אמר קרא^ל הוא^ל ולא מכשירי
 ור' יהודה (אמר^ל) לכם^ל לבל כורכיכם ואיך נמי הכתיב לכם לכם
 ולא לעובדי כוכבים לכם ולא לכלבים ואיך נמי הוא הכתיב הוא
 וכתוב לכם^ל כאן במכשירין שאפשר לעשותן מערב יום טוב כאן במכשירין
 שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב: **מתני'** אין בין שבת ליום הכפורים
 אלא שזה וזדונו בידי אדם זה וזדונו בכרת: גמ' הא לענין משלומין זה
 זה שזין מני מתניתין רבי נחוניא בן הקנה היא דתניא^ל ר' נחוניא בן
 הקנה היה עושה את יום הכפורים כשבת לתשלומין מה שבת מתחייב
 בנפשו ופטר מן התשלומין אף יום הכפורים מתחייב בנפשו ופטר מן
 התשלומין^ל תנן התם כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן שנאמר
 ונקלה אחיך לעיניך כיון שלקה הרי הוא כאחך דברי רבי חנניה בן
 גמליאל^ל אמר ר' יוחנן חלוקין עליו חצירו על ר' חנניה בן גמליאל אמר רבא
 אמרי כי רב תנינא אין בין יוה"כ לשבת אלא שזה וזדונו בידי אדם זה וזדונו
 בהיכרת ואם איתא אודי ואודי בידי אדם היא אמר רב נחמן^ל הא מני רבי יצחק
 היא דאמר מלקות בחייבי כריתות ליכא דתניא^ל רבי יצחק אומר חייבי
 כריתות בכלל היו ולמה יצאת כרת באחורו לדונה בכרת ולא במלקות
 רב אשי אמר אפי' תימא רבנן זה עיקר זדונו בידי אדם זה עיקר זדונו בהיכרת:
 חנניה והכי קאמר מנתנין שבת עיקר חומר זדונו צדי אדם זה עיקר חומר זדונו נכרת

מכין, לא יצא מהכנתו ודעתו לאכול כשתבא לו שעת היתר, ואפילו בשוחט לחולה כיון ששחט ברשות, וכיון שכן ביצה שבאה שלא באיסור שבת הכנתה עליה⁷⁶, ולא דמי לשמן שבנר ולא לסוכה דהנהו [דחינהו] בידים, ולא דמיא נמי לפירות שנשרו ולדגים שניצודו, דדגים שניצודו לא ברשות אדם הן כלל, ופירות שנשרו גזרה שמא יעלה ויתלוש. ותדע לך דכל שבא לו איסור שבת על כרחו של מכין לא יצא מתורת הכנתו בכך, שאם אי [אתה] אומר כן למ"ד⁷⁷ שבת וי"ט קדושה אחת הן בהמה בי"ט של אחר השבת היכי שחטי' והא בעלי חיים כלם נאסרו בשבת ומוקצה מחמת איסור הן ואיסורן עליהן בי"ט. וצריך לי עיון דהא בפרק מקום שנהגו⁷⁸ אמרו גבי של בין הכיפים והא מוקצות נינהו, אלמא אפי' בפירות שנשרו מעצמן איכא משום מוקצה ואע"פ שמתחלה היו מוכנים ואיסור שבת הוא שקפץ עליהם בעל כרחו של מכין ועכשיו בא להם שעת הכושר לא עבר על איסור שלהם כלל. ויש מי שתירץ^{78*} דכדאית ליה חולה בתוך ביתיה קאמר.

ואם איתא נגזור אטו הא דמתילדא האידנא. איכא למידק⁷⁹ היכי דמי אי בי"ט גרידא גזרה לגזרה הוא ושמע' ליה לאביי בסמוך דלית ליה בכל הני גזרה לגזרה, ואי בשוחט בי"ט שלאחר השבת מנא לי' לאביי דמתני' בי"ט לאחר השבת היא דלמא בי"ט דעלמא היא. וי"ל דמתני' סתם שמעי' דבכל יום קאמר, דאי בי"ט דלאחר השבת אסור לא הוה סתים לישניה להתירא, דהא איכא י"ט דלאחר השבת דאסור. ומהכא שמעינן דביצים גמורות במעי אמן אפי'

יט, ב בדפי הרי"ף כדי ליישב הא דאיתא שם במתני' דבית מלא פירות שנפחת נוטל ממקום הפחת ולא אמרינן דהפירות מוקצין מחמת איסור שהיה אסור לפתוח את הבית ואסח דעתיה מהפירות, משום דאין הפירות מוקצין בעצמן ודעתו עליהן לאכלן כל זמן שיוכלו. ⁷⁷ לקמן ד, א. ⁷⁸ פסחים נו, ב. ^{78*} כ"כ לתרץ בחידושי המאירי קשיא קמייתא איך הקשו שבת דעלמא תשתרי, והרי האם מוקצה דאי אפשר לשוחטה בשבת. ⁷⁹ כה"ק ותי' המכתם וכע"ז בכך הרמב"ן.

הידיעה ממעטת⁷¹. ולי נראה עוד דאי אפילו בי"ט והיה ביום הששי למאי אתא, ואי להתיר בכל י"ט לישחוק קרא מיניה דמנא תיתי לאסור דכיון דאוכל נפש שרי אפי' צרכי שבת יעשה בי"ט.

ואין שבת מכינה לי"ט. פי' מק"ו די"ט. וכתב רש"י ז"ל אחשבה רחמנא לסעודת שבת שיזמיננה מבע"י ובחול, דאין י"ט מכין לשבת, וי"ט נמי קרי שבת ובעיא סעודתו הזמנה והזמנתו בחול, אבל סעודת חול לא חשיבא ולא ^{אוצר החכמה} בעיא הזמנה, ותמיה אני על לשון זה דסעודת שבת בעיא הזמנה מבע"י ובחול א"כ אף שבת אינה מכינה לעצמה, (ולא) [הלא] שבת וי"ט גרידא מדינא ביצה שריא, וכי"ט שאחר השבת אי לאו דמאתמול גמרה לה אף היא שריא, ובערובין⁷² אמרי' תחלת היום קונה עירוב שבת מכינה לעצמה⁷³, אלא ה"פ סעודת י"ט ושבת חשיבא למהוי להו הזמנה והלכך כל שתהא להן הזמנה אינו כדין שיזמין שבת לי"ט ולא י"ט לשבת, אבל הם מכינים לעצמן, וחול נמי לא חשיב ולא שייך ביה הזמנה, והלכך ביצה שנולדה ביום שלאחר השבת או לאחר י"ט שריא דלא שייכא הזמנה לסעודת חול.

אמר ליה אביי אלא מעתה י"ט דעלמא תשתרי.
פי' ד(מ)שמע מרבה רביה דמתני' אפי' בי"ט דעלמא היא. והא דאקשי ליה שבת דעלמא תשתרי איכא למידק והא מוקצה הוא, דאי אפשר לשחוט את האם בשבת. ויש מתרצים⁷⁴ אליבא דרבי שמעון דלית ליה מוקצה קא בעי לה. והרמב"ן ז"ל⁷⁵ תירץ דכל דבר העומד לאכילה אע"ג שקפץ עליו איסור שבת ועל כרחו של

בשבת, ובמן של שבת אין איסור להותיר. ⁷¹ עיין בתוס' דאיכא מדרשים חלוקים אם ירד מן ביו"ט, ועיין בחי' חת"ס מ"ש בישוב המדרשים. ⁷² לח, ב. ⁷³ עיין בשטמ"ק שהביא קושיית רבינו, וכתב דלפי פירושו בסוגיא לא קשה מידי, עוד תי' שם דשאני עירוב דאזמין ליה סעודתייהו דעירוב מבעו"י וקנין שביתתו הוה ליה ממילא, וראה עוד בחי' רבינו דוד פסחים מו, ב ושפת אמת בעירובין שם. ⁷⁴ כ"כ רבינו במשמרת הבית בית א סוף שער ד משם רבינו יונה. ⁷⁵ במלחמות יא, א בדפי הרי"ף. ⁷⁶ כע"ז כתב הרמב"ן במלחמות

פרק שנים עשר

גזירה שמא יעבירנו

וגזירה שמא יעבירנו ליתא משום ששלוחי ב"ד יכולים ליטלה. כן פירש"י עיי"ש בתוס'. ובתוס' רי"ד שם שבאמת יכול לתרץ משום גזירה שמא יעבירנו אלא שיש לו תירוץ יותר יפה משום שאין אנו מכירין איזה יום שביעי. ולפ"ד לדידן שבקיאין בקביעא דירחא עיקר הטעם משום גזירה שמא יעבירנו. ולפ"ז מוכרחים אנו לומר שעיקר גזירה זו נתחדשה בזמן אנשי כנסת הגדולה. וראה ירושלמי סוף עירובין משביתה אחת למדו כמה שביתות. ובשירי קרבן מביא דברי הסמ"ג שהגזירה על הזאה בשבת היתה בימי משה עי' פסחים צ: שהאיסור של הזאה הוא משום גזירה שמא יעבירנו ומתקן גברא.

עוד יש להביא ראיה שהגזירה שמא יעבירנו כבר היתה בזמן אנשי כנסת הגדולה מהא דמבואר במגלה ד: כולי עלמא מגלה בשבת לא קרינן. פירוש שמעולם לא קראו מגלה בשבת, אפילו בזמן שקדשו ע"פ הראייה וחל י"ד באדר בשבת, כי ע"פ חשבון הקביעות שלנו מימות הלל אינו חל פורים בשבת. ראה לעיל פ"א ולקמן פי"ג. א"כ הרי מוכרחין אנו לומר שגזירת שמא יעבירנו כבר היתה בימי מרדכי ואנשי כנסת הגדולה. ונמצא לפי זה שהגזירה הראשונה שמא יעבירנו, היתה אצל מגלה.

ונראה לי שיש למצא מקור מתי
תיקנו הגזירה דשמא יעבירנו,
בגמ' שבת קכג: בראשונה היו
אומרים שלשה כלים ניטלין

גזירת שמא
יעבירנו
בימי נחמיה

בשבת כו' התירו וחזרו והתירו וחזרו והתירו עד
שאמרו כל הכלים ניטלין בשבת חוץ מן מסר
הגדול ויתד של מחרישה כו'. אמר ר' חנינא בימי
נחמיה בן חכליה נשנית משנה זו, דכתיב (נחמיה
יג, טו) בימים ההמה ראיתי ביהודה דורכים

בגמ' ר"ה כ"ט: וש"נ מבואר
שהטעם שגזרו שלא לתקע שופר
וליטול לולב ולקרא מגלה בשבת
כדרבה גזרה שמא יטלנו בידו כו' ויעבירנו ד'
אמות ברה"ר. ומצאתי לאחד מן הראשונים
דבינו מנחם שמביא פירוש חדש במאמר זה
שלא נמצא בשום מקום אחר. והוא בבראשית
כב, יח. דף 67: ואם חל יו"ט הראשון של ר"ה
בשבת אין תוקעין דא"ר זירא גזירה הוא דגזרו
אנשי כנסת הגדולה על השופר ועל הלולב ועל
המגילה שלא לנהוג בשבת שמא יוליכם אצל
בקי ללמוד עניינם אי נמי ברכותיהן, ויעבור
ארבע אמות ברשות הרבים ונמצא מחלל את
השבת ואין עשה דוחה ל"ת ועשה. והא דאמר
ר' יצחק כל שנה שלא תקעו בה בתחלה מריעין
לה בסופה, לא אמר כשחל ר"ה בשבת דהא גזירת
הכתוב שלא יתקעו שנאמר זכרון תרועה, אלא
כגון שנאסו או נתרשלו מלתקוע ע"כ. מה שכתב
דא"ר זירא גזירה כו'. נראה שיש כאן ט"ס
קל וצ"ל דא"ר גזירה והמלה זירא הוא שגגת
הסופר מהמלה גזירה. כי בכל המקומות בש"ס
וראשונים לא מצינו גירסא זו.

ומה שכתוב שאנשי כנסת הגדולה גזרו כן,
לא מצינו מפורש דבר זה בשום מקום וכבר
עמדתי על דברי השכל טוב בקונטרס בית תלמוד
[ירושלים תרצ"ב] דף כב. ונראה שהשכל טוב
פירש כן טעמו של רבה. ואזיל לשיטתו לפי מה
שהבאתי דבריו לעיל פ"א שאנשי כנסת הגדולה
תקנו כל הדחיות וביניהם שיום ערבה לא יחול
בשבת כמבואר בירושלמי סוכה פ"ד ה"א מובא
לקמן פ"ח. ובגמ' סוכה מג: אמרו שערבה דוחה
שבת בזמן המקדש משום ששלוחי ב"ד מייתי
לה ליכא הגזירה שמא יעבירנו. והטעם שאינו
דוחה לאחר החורבן משום שהוא ספיקא דיומא

משום שמלאכת הוצאה מקרי מלאכה גרועה. ראה תוס' שבת ב. שהקהל לא הבין מה לי מוציא מ"ה לרה"י או מרה"י לרה"י ולא היו נוהרין בה ולכן צריכים היו הנביאים תמיד להזהיר ולהוכיח עליה באופן מיוחד.

והנה מצינו בשבת קטז: אומר ר' נחמיה טעם שאמרו במשנה כתבי הקדש אין קורין בהם בשבת כדי שיאמרו בכתבי הקדש אין קוראין וכל שכן בשטרי הדיוטות, והאיסור של קריאה בשטרי הדיוטות מבאר הרמב"ם בהל' שבת פכ"ג הי"ט שלא יהיה כדרך חול ויבא למחוק.

ולפי זה מסתבר לומר שאנשי כנסת הגדולה שגזרו לבטל מצות עשה של שופר ולולב משום גזרה שמא יעבירונו עשו זאת לא רק משום לא פלוג כמו שכתבתי לעיל אלא ביחוד למען חיזוק שמירת שבת ולהוכיח להקהל גודל החטא של הוצאה בשבת וכדברי ר' נחמיה שאסרו חכמים בכוונה לקרות בשבת בכתבי הקדש, כדי שהקהל ילמוד מזה קל וחומר שאסור לקרות בשטרי הדיוטות. אותו הדבר יש לומר על גזירת שמא יעבירונו כדי שהקהל ילמוד מזה אם בטלו מצות שופר ולולב משום גזירה שמא יעבירונו, על אחת כמה וכמה שאסור בשבת להוציא לרה"ה שום דבר. וכעין זה מבואר ברבינו חננאל ר"ה כ. בשיטת רס"ג מובא לעיל פרק ג' שהטעמים שמבוארים בגמ' על לא אד"ו ראש משום מתיא וירקא וערבה בשבת שאינם אלא סעד למסורת שבידם שבהן מעברין, וחלילה לעבר אלא על המסורת שמסורה בידם ממש רבינו אבל משלא נתגלו העקרים מדומים כי על כל צורך מעברים. אותו הדבר י"ל שעיקר הטעם היה משום חיזוק שמירת שבת והטעם שמא יעבירונו אלא סעד להגזירה.

ולפי דרכנו יש להבין מה שדרשו **תקיעת יובל** בתורת כהנים בהר פ"ב: ביה"כ דוחה שבת אפילו בשבת כו' יכול אף תרועת ר"ה תהיה דוחה את השבת כו' בעשור לחודש דוחה את השבת בכל ארצכם ואין תרועת ר"ה

גתות בשבת ומביאים הערימות [ועומסים על החמורים (וגם מן) [ואף יין] ענבים ותאנים וכל משא מביאים לירושלים ביום השבת ואעיד (בם) [ביום] מכרם ציד. כ"ה בש"ס כתי"מ בד"ס]. ופירש"י: משנה זו, דלעיל, בראשונה היו אומרים ג' כלים ותו לא משום דהוו מזלזלין בשבתות דכתיב בימים ההם כו'. עוד פירש"י שם: התירו כשראו שחזרו להזהר קצת באיסור שבת וחזרו והתירו כשנזהרו יותר. וכן הוא ברבינו חננאל: כיון שראום כך שהקילו בשבת אסרו להן כל הכלים כו' כיון שנגברו וחזרו לדקדק בשמירת שבת היו מתירין להן והולכין עד שהתירו הכל חוץ ממסר הגדול ויתד של מחרישה וכך הוא מפורש בתלמוד א"י.

והראב"ד בהשגות פכ"ד דשבת הי"ב כותב: עוד אמרו אטו טלטול לא צורך הוצאה הוא. ועוד בימי נחמיה בן חכמיה ^{אוצר החכמה} נשנית משנה זו שאמרו שלשה כלים קטנים נטלים על השולחן נמצא כי מפני חיוב הוצאה אסרו בטלטול מה שאסרו שהוא גדר להוצאה. מ"ש: עוד אמרו, הוא בשבת קכד: וטלטול גופיה לאו משום הוצאה. וברש"י ביצה לו. אטו טלטול לאו צורך הוצאה, תחילת הוצאה ע"י טלטול הוא וכל מה שגזרו אינו אלא משום הוצאה והאי דלא גזרו על טלטול כלים ואוכלים מפני שלא יוכלו לעמוד בהן לבטל עונג שבת ושמחת יו"ט. וראה במ"מ שם. ומבואר להדיא שכבר בימי נחמיה שהיה מאנשי כנסת הגדולה אסרו טלטול של כמה כלים משום גזירת הוצאה, ולפי זה שפיר מסתבר לומר שמשום לא פליג אסרו אז בשבת גם טלטול שופר ולולב ומגלה משום גזירת הוצאה.

גזירת שמא יעבירונו חיזוק לשמירת שבת שהעם היה פרוץ במלאכת הוצאה בשבת כמבואר בנחמיה שם ובירמיה יז, כא ואל תשאו משא ביום השבת וגו' ולא תוציא משא מבתיכם ביום השבת.

חתם סופר

על מסכת

ביצה

פרק ראשון

בעזה"י, מה שחנני הי"ת חי' מס' ביצה.

ישתבח רב העלייה וגדול העצה א):

הורני בדרך חוקר ב) ודרך מצותיך ארצה ג):

ובני ללמוד וללמד יפוצו מעינותי חוצה ד):

היום לעשותן ה) לשמור ולקיים ולגרוה כל פרצה ו):

נל עיני ואביטה נפלאותי בחדושי מס' ביצה:

הלכות יום טוב ודיני מוכן ומצקה:

בלימוד הישיבה פק"ק פ"ב נגהי ליום עש"ק ח"י לירחא תליתאי תקצ"ט לפ"ק.

הכור לאכול ביום קודש, אך פליגי בגדר המוקצה, לר"ש לא מיקרי מוקצה אלא הנדחה בידים או חורבן שובך, ואפשר גם הנוול מחדש לגמרי ולא הי' דעתו עליו מעולם כגון מיא בעיצה ב), ולרי' יהודה כל שמקצה מדעתו הכל הוב מוקצה. וגם פליגי אי אמרינן מגו דאיסתקאי ביה"ש איסתקאי לכולי יומא, או לא נימא אלא כיון דאיסתקא המוקצה איסתקא ג), אבל לכ"ע איכא דין מוקצה ולית מאן דפליגי בהאי אסמכתא.

והמוקצה הלו אי אסור גם בהנאה, כחז רש"א בחי' למסכת שבת כ"ט ע"א [ד"ה כי אדליק] בהנאה דאחי ממילא שרי, כגון הסיק בכלים צהיטר ומשהוסק נעשה שברי כלים וברי הוא מוקצה, מ"מ מוקצה מותר בהנאה, אבל ליהנות מהמוקצה בכיון להדליק ע"י מוקצה אפילו בלי עלטול אסור לכיון מלאכתו ליהנות גופו ממנו, זה נ"ל דה"ל בכלל איסור אכילה.

* א) הן דורשין תחלות לצאר בקיזור קצת כללי מוקצה להיות כעין מפתח למתחילים במס' זו. ואטן ואומר כי שני מיני מוקצה יש — אי' לאכילה ואי' לעטול — ומוקצה לאכילה הוא קרוב לדאורייתא או דאורייתא ממש, ואסמכתו אקרא וביה ביום הששי והכינו את אשר יביאו [שמות ע"ז ה'] משמע שאין לאכול בשבת או יו"ט בלי שהוכן מאתמול, וכל שמקצה מדעתו הרי לא הוכן — ואמנם הכנה דרבה לקמן [צ"ע ע"ב] מילתא אחריתא היא, לומר כל שהוכן מיום קודש ליום קודש שאחריו אסור, דהיינו אין שבת מכין ליו"ט ואין יו"ט מכין לשבת, או היא איסור דאורייתא ממש לרבה — ויבואר לקמן אי"ה — אבל שלא לאכול אותו שלא הוכן כלל מיום שלפניו זה נקרא מוקצה, זו אינו אלא אסמכתא בעלמא, חול מכין לשבת חול מכין ליו"ט, אבל מ"מ לא נחלק בזה אדם מעולם שמוקצה מהדעת

1) תהלים קי"ט י"ח.
א) כל החדושים שמחי' מסכתין מהדו"ת משנת תקצ"ט, מסומנים בכוכב בתחלת הקטע. — חידושים אלו השוונו לכת"י העתקת תלמיד מרן ז"ל.
ב) עיין חוסי' עירובין (מ"ו ע"א) ר"ה כל שכן.
ג) עיין שבת (מ"ד ע"ב) וראשונים שם.

א) ע"פ ירמיי' ל"ב י"ט : גדול העצה ורב העלילה.
ב) ע"פ תהלים קי"ט ל"ג : הורני ה' דרך חקירי.
ג) שם ל"ב : דרך מצותיך ארוץ.
ד) ע"פ משלי ה' ט"ו : יפוצו מעינותיך חוצה.
ה) דברים ו' י"א.
ו) ע"פ יחזקאל כ"ב ל' : גודר גדר ועומד בפרץ.

ויעיין במ"ש מהרש"א לקמן ל"ג ע"א [ד"ה גמרא] ד) — ושמו
כלל זה דבזה מיושבים סתירת ש"ע ומג"א בזה (מקומן ה) —
כל זה מוקצה לאכילה.

השני מוקצה לעטול, אין זו איסור דאורייתא (1) אבל נהמיה
כן חכמה גזר עליו למגדר ההולאה שהיו פרוצים בימיו
ומציאים הערימות בשבת, וזה מצואר במס' שבת קכ"ג ע"ב
ע"ש (2). ושיעור וגדר מוקצה, פליגי בו כמו במוקצה לאכילה
ה"ל. ומה שאינו כלי כגון כלירות ועפר לית זיה פלוגתא
שחכ לא הכינו לעשות בו לרכיו שהוא אסור לעטול בלי ספק.

וכתב רמז"ס צפי משנתנו [ויזה יו"ט פ"א ה"כ] וכן הרי"ף
לקמן ר"פ אין לדין [י"ג ע"ב מדפי הרי"ף] דכל האסור
באכילה אסור בעטול. ולכאורה הדעה נוטה כן, דכיון דאסור
באכילה וכלי נמי לא הוי, ממילא הוי ל"י כלירות ועפר, וכ"כ
במג"א סי' תקט"ו [סק"ב], אך המהרש"ל ב"ש"ש [פ"ג סי' ט,
ועמ"ש סי' ה', ופ"א סי' ה'] פליג, וראה לו מתוס' שבת
מ"ה ע"ב ד"ה דלית זיה ב"ה ע"ש ה). ומיהו פני יהושע כתב
שם דלא לכתיר ב"ה בעטול קאמרי אלא לעטול הקינה שלא
נעשית צמים לדבר האסור ע"ש. מיהו בשבת קכ"ח ע"א אמרין
רב במוקצה לאכילה ס"ל כ"י יהודה ובמוקצה לעטול ס"ל כ"ש,
ש"מ אפילו האסור באכילה אינו כלירות ועפר. ו"ל כיון דקיל
ליה לרב איסור מוקצה ה"ו, דהרי משום חומרא בעלמא אסור
באכילה, שזכ לא ה"ו כלירות ועפר, כעין ש"י רש"י לקמן
ל"א ע"ב ע"ש תוס' ד"ה ונפחת נוטל. ובספר זינה לעתים
[ה' יו"ט פ"ב ה"י ד"ה לכן נ"ל ה"א] ראייתו כיון דמותר להאכילו
לכלבים נהי דמ"מ מוקצה ה"ו דאינו מכינו לכלבים כיון דחזי
לאדם, מ"מ שזכ לא ה"ו כלירות ועפר דלא חזי כלל.
ולכ"פ רמז"ס דכ"י כל דאסור לאכול אסור לעטול, לריך
ליושב ה"א דר"פ אין לדין לרב גוי שהביא דורון צ"ע מותרין

בעטול ולא באכילה משום ספק מוכן, וכיון דעכ"פ אסור באכילה
יהיב מספק או מודאי, ח"כ ה"ל כלירות ועפר, וכן מלאהי
צ"י זינה לעתים ה"ל.

על כן נלע"ד לכ"ע נ"ה ה"ו כלירות ועפר א"ה מטעם דינמא
חתי למיכלינהו, אסור בעטול, וסברא זו כחוצה כבר
בהר"צ"ד והוכיח כן פני יהושע בדעת רש"י ורמז"ס במס' שבת
מ"ב ע"ב צ"ג ד"ה דלית נ"ה ח"ה ח"ה ע"ש. ולפי טעם זה
גם נגעיב בלי עטול נמי אסור, דהרי כל מקום דגזרינן דלמא
אהי למיכל כגון חמץ בפסח, אסור אפילו ליגע בו, ועמ"ש מג"א
סי' תר"צ סק"ו. ולפי"ז כל המוקצה האסור באכילה אסור
נמי נגעיב, משא"כ מוקצה דלא שייך זיה אכילה אינו אסור
אלא בעטול ולא נגעיב, ומיושבים סתירת כל המקומות דמייתי
מג"א סי' תקי"ג סק"ב ע"ש.

ומן האמור נ"ל ה"א דמסקנת שמעתין דצ"ש מקיל צ"ע טפי
משבת וצ"ה מחמיר צ"ע טפי דלא ליתיה לזולו, נ"ל
בדאי מ"ה צ"ו המוקמות שחז"ל חששו לאיסור כרת טפי
מלאיסור לאו כמצואר [יצמות קי"ד ע"א], וא"כ ה"א דאמרין
[ל] צ"ה י"ט דקיל אחי לזולו, לא משום דעושו קיל אלא
משום דאיסור הולאה ממש נעשה כחיתר צ"ע מתוך שהותרה
הולאה לזורך הותרה נמי שלא לזורך, וא"כ גזירת מוקצה
לעטול שיעקרו משום הולאה, ה"ו גזירה רחוקה קלת צ"ע
וקילי צעיני הכריות ולריכא חיזוק טפי משבת דהולאה איסור
צ"ו ה"א לכל ישראל, ע"כ החמירו צ"ע טפי, ואפילו במוקצה
לאכילה נמי נ"ל כיון דקרא והכינו את אשר יביאו דמיה סמכו
איסור מוקצה לאכילה, אינו מפורש צ"ע כ"ה בשבת, ע"כ
קיל צעיני הכריות ולריך חיזוק. וכל זה לצ"ה דלית ל"י מתוך,
אך בית שמאי ה"א ס"ל [י"ב ע"א] שאין מוליאין את הקטן
ואת הלולב ואת הכ"ס, ויו"ט ושבת שוין לענין גוף האיסור
ולא חלולו צ"ע טפי משבת, וא"כ הדכן לכלל לענין גזירת

במוקצה נגזרה רק בימי נחמ"י בן חכ"ל ולא קודם לכן, והלא במס' שבת
ל' ע"ב משמע שכבר בימי דוד ושלמה ה"י אסור טלטול במוקצה, וכן
מפורש בשו"ע הרב בס"י ש"ח סעיף י"ז דדבר שאינו ראוי בשבת
היה אסור לטלטל אף בימי דוד ושלמה או קודם לכן. ובסוף דבריו הביא
מחידושי הח"ס על מס' שבת כתי"י מימי חורפו [וכעת נדפס בח"י שבת
מ"ג ע"ב ד"ה ולכאורה, שם קמ"ב ע"ב ד"ה ולכאורה] ששם העיר הח"ס
בענין גזירת טלטול מוקצה אי היתה כבר בימי דוד ושלמה, שאחר
שהביא קושית השל"ה שהובא בטרו"ו ומג"א או"ח סי' ש"א על מה ש"י
בשו"ע דמת בכסותו אין צריך ככר או תינוק, שהרי דה"ה מת במלבושיו
ואפ"ה הצריכו לשלמה שיניח עליו דוקא ככר או תינוק, כתב: ונ"ל
דהתם ה"י צריך לטלטלו מכרמליה לרה"י, ולזה לא סגי מלבושיו,
דמוקצה עדיין לא גזרו עד נחמ"י בן חכ"ל בשעת גזירת כלים, וע"כ
לענין טלטול מרשות לרשות שאל עכ"ל, ואולם אח"כ דחה הח"ס ד"ו
וכתב: ועוד נראה דנחמ"י אמוקצה דכלים גזר, אבל מוקצה דלאו כלים,
כבר ה"י גזירה קדמונית, ושה"ה משום טלטול מוקצה נזקק לשאול,
ואי משום קושית השל"ה, י"ל דנגאי הוא למלך להחשב טפל כמו שיעורי
כוס לגבי מלבושיו, וגזר לו יותר ע"י ככר ותינוק עכ"ל, וע"ש שהביא
גם מהגהות ח"ס לשו"ע או"ח שם ש"י ג"כ כעין ש"י בחידושי הנ"ל.
(ליקוטי הערות או"ח סי' ע"ט אות י"ב ד"ה ובס').

(ח) וכ"כ בהגהותיו לשו"ע סי' תקט"ו שם, דמתוס' שבת שם צ"ע
על המג"א. — ועיין בס' בינה לעתים ה' יו"ט פ"ב ה"י ד"ה ובאמת,
שמביא ג"כ ראי' זו לסברת מהרש"ל, ושוב דחאו, עיי"ש.

ד) ויש לעיין מש"כ התוס' ע"ז (ס"ו ע"ב) ד"ה אמר, פסחים (כ"ו
ע"ב) ד"ה חדש, דנהי דהגחלים מוקצים הם אבל לא הוי איסור הנאה.
(הערת מהר"י סופר שליט"א).

ה) עיין מג"א סי' תק"א סק"ב ש"כ דמוקצה אסור ליהנות ממנו,
ובהג"ה ח"ס שם כ': "עייין לעיל סי' ש"ה סק"ט ועיין חידושי רשב"א
בשבת דף כ"ט ע"א". — נראה כוונתו דעפ"י הרשב"א מיושב סתירת
המג"א. — ובמג"א סי' ש"ה סק"ט במש"כ דמוקצה מותר בהנאה, עיין
מרן למג"א סי' תק"א סק"ב ותק"ו סק"ב. — וע"ע לקמן כ"ה ע"ב
ד"ה התם.

ו) וכ"כ לקמן ב' ע"א ד"ה ומ"ש תוס', ג' ע"ב ד"ה בשלמא, י"ב
ע"א ד"ה ליפלגו באבנים, ובש"ת או"ח סי' ע"ט ד"ה נוראות.

ובגליון שו"ת או"ח שם כ' מהר"י סופר שליט"א: איברא במג"א
(סי' ש"ב סק"א) משמע דגם טלטול מוקצה דאורייתא, וכן משמע בש"מ
ריש מסכתין במש"כ בשם רש"י בהג"ה עיי"ש. ועתה נדפס ח"י תוס'
חכמי אנגלי, ובסוף ה"ס נדפס מרש"י כתי"י ו"ל: ומאן דאית ל"י מוקצה
יליף לה מדאורייתא כדאמר בפ' אלו עוברין וכו' וה"מ מידי דחזי למיכל
אבל מוקצה דאיסור טלטול כגון במידי דלא חזי למיכל וכו' ה"ו
מדרבנן הוא, עכ"ל, מוכח ג"כ דבמידי דאכילה גם טלטול אסור מה"ת.
ועיין פמ"ג (סי' ש"ב) בא"א (אות א') דגראה דעתו כדעת מרן
ז"ל. — וע"ע ח"י אמרי סופר במסכתין ג' ע"ב מד"ה בשלמא.

ז) במכתב סופר סוף ח"ב ב"באר מרים" (קמ"א ב') כתב הג"ר יוסף
נפתלי שטרן שליט"א שנשאל על משמעות לשון הח"ס דכל איסור טלטול

הקילו בספיקו. אע"ג שיש לפקפק ולומר מכיון שעכ"פ אסור באכילה מספק ממילא הדר ה"ל כלרורות ועפר ויביח אסור לטלטל צדאוי. ו"ל כיון שאין איסורו אלא מספק, אין האיסור הספק הזה עושהו כלרורות, כמ"ש גבי טבל מוכן הוא שאם עבר וחיקו מחוקן, ועיין לקמן ל"א ע"ב תוס' ד"ה ונפחת.

וכן ל"ל ס"פ מפנין [שבת קכ"ה ע"א] דרב צמוקא לאכילה ס"ל כר' יהודה וצמוקא לטלטול ס"ל כר"ש, היינו משום דעיקר כר"ש רק דלא צריח ליה לרב כולי האי והחמיר כר' יהודה באכילה דחמיר, ויען דאיסור אכילה גופיה לא חמיר כ"כ בעיני רב, ע"כ אינו נעשה כלרורות ועפר והוה כטבל דמוחר לטלטלו, ועיין שבת מ"ה ע"א חמר רב כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק ע"ש. ועיין תוס' שבת מ"ה ע"ב ד"ה דאית זיה צולה, שכי אפשר משום משקין שזבו לא אסרו אלא באכילה. הנה כתבו כן דרך אפשר, אבל באמת אינו כן כמבואר לקמן בצרייתא

ג' ע"ב מיתבי וכי, מ"מ לפי האפשר שכי תוס', נמי היינו סברתם שלא החמירו באיסור אכילה משקין שזבו שיהיה האיסור חמיר כל כך שיהיה נחשב כלרורות ועפר בעבור זה, ולא יהיה חמיר מטבל. והיינו דכתבו תוס' דשמעתין דאי הוה תני מתירין ה"א בטלטול ולא באכילה, דהוה סד"א טעמא משום משקין שזבו שאז יש מקום לטעות כיון שגזירת איסור אכילה גופיה קלה הוא. אבל אין שום סברא שיהיה דבר האסור באכילה מדינא ויביח נותר בטלטול אם אין עליו תורת כלי כמבואר במג"א רס"י תקט"ו הני"ל, ולאפקוי ממ"ש פני יהושע בשמעתין דנעלמו ממנו דברי מג"א הני"ל.

* ביצה שנולדה ביי"ט. לר"י א"ש דנקיע י"ט דוקא י"א, ולאוקימתא דפירות הנושרים ודמשקים שזבו נמי רבותא טפי, אפילו צ"ע דאוכל נפש מותר מ"מ קצירה וסחיטה אסורה, אך לרבה משום הכנה קשה. ומה שחייך התו"ע דקמ"ל סעודת י"ט נמי צ"ע הכנה מכ"ש סעודת שבת. יליד לעומת זה נטעה דיוס עוב לא קדוש כל כך ומכין לשבת כמו חלבי שבת קרבין צי"כ ולא יח"כ בשבת, ה"י נימא י"ט מכין לשבת, וה"ל למתני צ"ה שנולדה בין בשבת בין צ"ע — וי"ל דמתני רבותא אחי לאשמעינן דדוקא נולדה פליגי, אבל במעני אמון לכ"ע שרי, ואי הוה נקיע שבת ה"א ה"י במעני אמון והא דנקיע נולדה משום דצצבת לא שייך במעני אמון, ע"כ נקיע י"ט. וצ"ה א"ש דאוקי מתני צ"ע אחר שבת וקשה מנלן הא דלמא צצבת י"ט מיירי וצ"ה פליגי צ"ש לא גזר וצ"ה גזר, אבל צ"ע אחר שבת גם לצ"ש אית ליה הכנה דאורייתא, וכרי מלינו ר"א שנתתי אית ליה הכנה, ועי' תוס' עירובין ל"ח ע"א ד"ה משום וכי, וא"כ מ"ט לא מוקי מתני צ"ע דעלמא. ולהב"ל ניחא דא"כ ליתני שבת וי"ט דעלמא ואי משום דנטעי ה"י במעני אמון, ז"א דצ"ה לא יטעה אדם דנגזור גזרה לגזרה, אע"כ צ"ע אחר שבת איירי

הכמים לעולם הקילו באיסור לאו טפי מבאיסור כרת, ולענין מוקא לאכילה נמי ו"ל אפשר צ"ש ס"ל כמדרש [מנצח צ' ע"ב חוד"ה וביח] צ"ע לא ירד מן, וא"כ והכינו א"י"ט נמי קאי, ועיין שבת קכ"ד ע"ב ופרש"י ד"ה עלטול לאו אורח הולאה היא, ע"ש ותצין דברים אלו.

מיהו דעת הראב"ד ורמב"ן דצ"ש וצ"ה לא מיפלגי בין שבת ליי"ט, אלא צ"ש לעולם מחמיר בין בשבת בין צ"ע, וצ"ה לעולם מקיל, ורבי דסתם המשנה הא דשני לא תאכל בלשון צ"ה, כי הוכי דלא לזלו צ"ה. ומה שהקשה פני יהושע אטו רבי שקורי משקר, לק"מ, עיין ביולא בזה בפסחים כ"ז ע"א והתניא איפכא וכי ע"ש וצ"ע ע"א פרש"י ד"ה דרשה וכי ע"ש ט, והנה לפ"ז דצ"ש וצ"ה עלמא לא מיפלגי בין שבת ליי"ט, א"כ ליחא למ"ש לעיל.

בעזה"י האל הטוב, יעזרני בחי' מס' יום טוב, יום ד' י"א כסליו תקפ"ב לפ"ק, בלימוד הישיבה פה ק"ק פ"ב יע"א.

דף ב' ע"א: ביצה שנולדה ביי"ט בש"א תאכל רב"ה אומרים לא תאכל. זו ציוס, לשון רש"י.

וכן הוא בתוס'. דהוה סד"א צ"ע אחר שבת הואיל והוכן צצבת לאורך י"ט תיאסר לעולם כמבשל בשבת לחד מ"ד [חולין ט"ו ע"א], ועיין לשון פ"י משניות לרמב"ם, קמ"ל לשון אכילה דנושמת דוקא ציומי, עיין ציטטה מקובלת. ומ"ש תוס' מותר שמן שזבר ר' יהודה אוסר, התם נמי ה"א לעולם איתקלאי למנותו כמ"ש תוס' בשבת דף מ"ד ע"א ד"ה שזבר וכי ע"ש, נמלא גם התם חיכה למיטעי ואפ"ה תני אוסר. ואין לומר דלמא אכ"י לר' יהודה אסור לעולם משום דאיתקלאי למנותו כמו נר חנוכה. וי"ל דא"כ לא היה ר"ש מתיר דלא פליגי אלא צמוקא מחמת שבת, אבל ויחמת מ"ה ר"ש מודה לר' יהודה כדתי לקמן למ"ד ע"ב ומודה צסוכת החג וכי, ואי ס"ד דמנות נר שבת גורם איסור לעולם כמו נר חנוכה, היה גם ר"ש מודה באיסורו וק"ל.

ומי"ש תוס' דה"א מותר לטלטל ואסור באכילה. לכאורה מה דמיייתי ראי' מר"ג דאמר מותרים הם אלא שאין ראוי לקבל ממנו, אינו ראי' אלא דשייך לשון מותר אהיתר טלטול, אע"ג דאסור באכילה, אבל אין הענינים דומים זה לזה, דודאי מסברא כל דבר שאינו כלי ואסור באכילה ה"ל כלרורות ועפר ואסור לטלטלו כמ"ש מג"א סי' תקט"ו סק"ב, והתם גבי ר"ג פירש"י [לקמן כ"ד ע"ב ד"ה לקבל] משום שהוא רק ספק מוכן, ובאכילה אזיל לחומרא בצפיקו, פ"י משום דמוקא לאכילה אסמכוה אקרא דוהכינו אשר יציאו, אע"ג דאינו מן החורה ממש, משא"כ טלטול שהוא גזירת נחמ"י [כשבת קכ"ג סע"ב],

הע' אות א'.
(י) ר"ל טבל שתקנו. עיין שבת (קכ"ה רע"א) טבל פשיטא, ותוד"ה אבל לא. (הערת מהר"י סופר שליט"א).
(יא) ר"ל דבשבת דקיל מוקצה, באמת שרי. — וזה היפך ממש"כ המאירי בחי' סד"ה ביצה, דבשבת אסירא לכולהו דהא אמה מוקצה שאין ראוי לשוחטה. (מהג"ל).

ט) כיו"ב ע"ע שבת (קט"ו ע"א) כיון דחוי דהו קא מחרפי אמר להו אתא איגרתא ממערבא משמ"י דר' יוחנן דאסור, ופירש"י כי היכא דלקבלו מיני', עירובין (ג"א ע"א) ולא הוא לא תני ל"י כר' יוסי אלא כי היכא דליקבל לה מיני', פסחים (ק"יב ע"א) אם ביקשת ליחנק היתלה באילן גדול, ועיין פירש"י שם, קידושין (מ"ד ע"ב) אפכהו שדרוה לקמ"י דרב, ועיין פירש"י שם. (חי' אמרי סופר פסחים ד' ע"א)